

Sygn. Akt XII C 274/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 sierpnia 2014 r.

Sąd Rejonowy w Koszalinie XII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w S. w składzie:

Przewodniczący : Sędzia Sądu Rejonowego Marcin Wiśniewski Protokolant : st. sekr. sądowy Zofia Rudzka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 05 sierpnia 2014 r. w S.

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko Koło (...) S.

o zapłatę,

1. zasądza od pozwanego Koła (...) w S. na rzecz powoda M. J. kwotę 4.990,80 zł (czterech tysięcy dziewięćset dziewięćdziesięciu złotych 80/100) wraz z odsetkami ustawowymi w stosunku rocznym od dnia 20 lutego 2012 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie
2. nakłada na powoda M. J. obowiązek zwrotu pozwanemu Kołu (...) w S. wszystkich kosztów procesowych, pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt XII C 274/13

UZASADNIENIE

Powód M. J. - reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika w pozwie z dnia 20 lutego 2012 r. domagał się zasądzenia od Koła (...) w S. kwoty 40.961,63 zł z należnościami ubocznymi tytułem odszkodowania na szkody wyrządzone w uprawie gryki przez dzikie zwierzęta. Powód podniósł, iż w 2011 r. dzikie zwierzęta wyrządzały szkodę w przedmiotowej uprawie, co zostało potwierdzone w toku oględzin dokonanych przez biegłego L. S. (1) w postępowaniu o zabezpieczenie dowodu w sprawie I Co 1009/11 jak również - częściowo w toku szacowania szkody z dnia 21 września 2011 r. wykonanych przez Koło (...) w S. oraz poprzedzających go oględzin z dnia 10 września 2011 r.

W dniu 6 marca 2012 r. Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Sławnie w sprawie I Nc 90/12 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym. Od nakazu zapłaty sprzeciw wniósł pozwany: Koło (...) w S. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. Pozwany zarzucił powodowi, iż oględziny z udziałem biegłego sądowego zostały dokonane co najmniej miesiąc po terminie właściwym dla sprzętu uprawy – stąd ustalenia biegłego L. S. (1) są błędne. Powód podniósł, iż biegły sądowy dokonując zabezpieczenia dowodu przyjął nadmierną – w porównaniu z okolicznymi uprawami - wydajność dla przedmiotowej uprawy.

W dniu 19 listopada 2012 r. w sprawie I C 93/12 Sąd Rejonowy w Sławnie oddalił w całości powództwo o zapłatę. Wyrokiem z dnia 26 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie w sprawie VII Ca 71/13 uchylił zaskarżony przez powoda wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniach 19 – 23 maja 2011 r. na nieruchomości położonej w G., obejmującej działkę nr (...), o pow. Łącznej 9,16 ha stanowiącej własność M. J. został dokonany siew gryki. Uprawa ta znajduje się obwodzie łowieckim, którego dzierżawcą jest Koło (...) w S.. Wybór ziarna, decyzje o charakterze i terminach prac agrotechnicznych, rozliczenia związane z wykonanymi pracami były podejmowane przez S. B., który podjął się nieodpłatnego prowadzenia uprawy

na rzecz M. J.. Uprawa została objęta dofinansowaniem z unijnych programów dotyczących upraw ekologicznych. W związku z powyższym w trakcie prowadzenia uprawy nie były stosowane środki chemiczne wspomagające wzrost i wydajność roślin czy też środki zwalczania chwastów i szkodników.

/dowód: wypis z rejestru gruntów - załącznik 6 do opinii w sprawie I Co 1009/11; zeznania S. S. – k. 334-335, zeznania świadka S. B. – k. 13-136, zeznania M. J. – k.336 /

Po dokonaniu zasiewu, w uprawie będącej w fazie wzrostu, zaczęły pojawiać się szkody wyrządzone przez sarny, jelenie i dziki. Uszkodzenia dotyczyły całej powierzchni uprawy. Intensyfikacja szkód nastąpiła we wrześniu - po uprzątnięciu zbóż na innych polach.

/bezsporne/

Na wniosek M. J. w dniu 21 września 2014 r. komisja składająca się z przedstawicieli Koła (...) w S. oraz M. R. dokonała ostatecznego szacowania szkody. O terminie szacowania nie został skutecznie zawiadomiony właściciel uprawy. W protokole wskazano, iż rośliny gryki zakończyły okres wegetacji kilka tygodni przed szacowaniem, a szkody które w nich powstały zostały spowodowane w znacznej części przez czynniki atmosferyczne. Na skutek szacowania Koło (...) w S. wypłaciło M. J. kwotę 983,40 złotych.

/dowód: protokół szacowania - załącznik 8a do opinii biegłego L. S.; zeznania M. R. k. 136-137, zeznania J. R. k. 336-337/

Na polach bezpośrednio sąsiadujących z polami powoda sprzętu uprawy gryki dokonano w pierwszej dekadzie września a plony osiągnięte przy tradycyjnej agrotechnice (z użyciem nawozów) uprawy gryki wyniosły od 1,2 do 2 dt/ha. Z danych GUS przedłożonych przez biegłego M. dla plonów gryki uzyskanych w 2011 r. w województwie (...) wynika, iż plony te wyniosły 10,7 dt/ha.

/ dowód: zeznania B. T. k. 138 i D. T. – k. 140; dane GUS – k. 258, opinia biegłego A. M. k. 262-263/

W dniu 26 października 2011 r. zostały dokonane oględziny z udziałem biegłego sądowego L. S. przedmiotowej uprawy stanowiącej zabezpieczenie dowodu w sprawie I Co 1009/11 Sądu Rejonowe w Sławnie. W toku oględzin biegły ustalił, iż średnia liczba roślin gryki ujawnionych na 0,25 m² wynosiła 40,9 natomiast najwyższy plon orzeszków gryki na jeden stojący pęd gryki wyniósł 0,5394 g/pęd.

/dowód: tabela nr 1 w opinii biegłego L. S. w sprawie I Co 1009/11 - k. 5 opinii/

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 46 ust 1 Prawa (...) dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego obowiązany jest do wynagradzania szkód wyrządzonych w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniela i sarny. Ustawa przewiduje przy tym szczególny tryb postępowania przy szacowaniu tych szkód. Oględzin i szacowania szkód - zgodnie z ustawą - a także ustalania wysokości odszkodowania dokonują przedstawiciele zarządcy lub dzierżawcy obwodu łowieckiego. Na żądanie strony w oględzinach, szacowaniu szkód oraz ustalaniu wysokości odszkodowania uczestniczy przedstawiciel właściwej terytorialnie izby rolniczej. W ocenie Sądu – uprawnienie przedstawicieli dzierżawcy obwodu łowieckiego - do szacowania szkody, ma istotne znaczenie jedynie dla możliwości pozasądowego zakończenia sporu. W wypadku gdy właściciel uprawy nie zgadza się z wynikiem szacowania dokonany w wyżej wskazanym trybie – może on korzystając z drogi sądowej korzystać z wszystkich procesowo dopuszczalnych dowodów - w tym z opinii biegłego sądowego, by wykazać, iż rozmiar szkód jest inny niż by to wynikało z ustaleń komisji.

Prawo łowieckie w art. 48 wymienia przy tym sytuacje w których uprawnionemu nie przysługuje odszkodowanie. Stanowi on, iż odszkodowanie nie przysługuje:

1) osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa jako deputaty rolne na gruntach leśnych,

- 2) posiadaczom uszkodzonych upraw lub plodów rolnych, którzy nie dokonali ich sprzętu w terminie odbiegającym więcej niż 14 dni od zakończenia okresu zbioru tego gatunku roślin w danym regionie, określonego przez wojewodę,
- 3) posiadaczom uszkodzonych upraw lub plonów rolnych, którzy nie wyrazili zgody na budowę przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom,
- 4) za szkody nieprzekraczające wartości 100 kg żyta w przeliczeniu na 1 hektar uprawy,
- 5) za szkody powstałe w płodach złożonych w sterty, stogi i kopce, w bezpośrednim sąsiedztwie lasu,
- 6) za szkody w uprawach rolnych założonych z rażącym naruszeniem zasad agrotechnicznych.

Wobec powyższego należy podkreślić, iż ustawodawca wyklucza możliwość uzyskania odszkodowania w sytuacji gdy nie został dokonany sprzęt w terminie odbiegającym więcej niż 14 dni od zakończenia okresu zborów tego gatunku roślin w regionie. Termin zbioru, na który wskazuje art. 48 ust 2 Prawa Łowieckiego jest określany przez zarządzenie Wojewody Pomorskiego i w niniejszej sprawie – uchwałą z dnia 16 lutego 2010 r. nr XXXV/418/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego przypadał dla uprawy gryki na dzień na dzień 10 października 2011. W uzasadnieniu wyroku z dnia 26 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie wskazał, iż z uwagi na to, że powód nie miał wpływu na datę wyznaczenia oględzin przez biegłego sądowego to dokonanie przez niego zbioru po terminie należy uznać za usprawiedliwione. Wobec powyższego Sąd orzekający w niniejszej sprawie uznał, iż pomimo upływu okresu przewidzianego dla sprzętu gryki nie wygasło uprawnienie powoda do odszkodowania. Jednocześnie Sąd uznał, iż wynikające z § 4 ust 9 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 lipca 2002 r w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych ograniczenia w zakresie szacowania szkód, nie dotyczą możliwości dokonania oględzin w trybie procesowego zabezpieczenia dowodu.

Odnosząc się do zarzutów strony pozwanej w przedmiocie opinii sporządzonej biegłego L. S. (1) należy wskazać, iż choć w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, iż zabezpieczenie dowodu nie może zmierzać do rozstrzygnięcia co do przedmiotu postępowania - to jednak w wypadku szacowania szkody w uprawach, ustalenia nie mogą ograniczać się jedynie do zgromadzenia materiału dowodowego w postaci pomiarów, obliczeń i badań zabezpieczonego zboża. Ustaleniom tym - z uwagi na charakter przedmiotu dowodu – muszą towarzyszyć również konstatacje o charakterze ocennym (wykraczającym poza czynności mierzenia, ważenia, przeliczania) związane chociażby z oceną stanu uprawy, oceną stanu roślin. Wobec tego trudno w tego typu oględzinach w sposób stanowczy oddzielić czynności charakterystyczne dla oględzin od czynności właściwych dla badań przeprowadzanych w toku sporządzania opinii.

W ocenie Sądu, pomimo zastrzeżeń strony pozwanej, nie sposób podważać ustaleń biegłego dotyczących obsady i wagi orzeszków stwierdzonej na uprawie w dniu jej oględzin. Biegły materiał ten uzyskał w sposób rzetelny i możliwy do weryfikacji.

Oceniając ustalenia biegłego L. S. należy zauważyć, iż wobec tego że szkody dotyczyły całego obszaru uprawy a jednocześnie właściciel uprawy nie założył tzw. kontrolnej uprawy (zagrodzona część chroniąca przed uszkodzeniem ze strony zwierzyny łownej) nie jest możliwe dokonanie oszacowania w powszechnie przyjmowany sposób, tj. przez porównanie wydajności z powierzchni nieuszkodzonych uprawy z wydajnością uprawy w części uszkodzonej. To, iż w przedmiotowej uprawie brak było miejsc nie dotkniętych uszkodzeniami ze strony zwierzyny powoduje, iż musi być zastosowane inne podejście.

W ocenie Sądu szacowanie dokonane przez biegłego L. S. (1) obarczone jest istotnymi wadami metodologicznymi. Biegły nie zweryfikował danych przekazanych przez S. B. w zakresie wyjściowej obsady, nie zweryfikował jakości użytego do siewu ziarna wpływającą na siłę kiełkowania, w zasadzie wykluczył a priori wpływ jakichkolwiek innych czynników (w tym zachwaszczenia, szkodników) na stan uprawy. Nadto biegły jako materiał porównawczy przyjął uprawę gryki znajdującą się w znacznej odległości (W.) od przedmiotowej uprawy. W ocenie Sądu biegły wadliwie przyjął również dane dotyczące plonowania gryki - uznając iż nie ma istotnych różnic w plonowaniu gryki uprawianej przy wykorzystaniu typowych zabiegów agrotechnicznych (nawożenie, ochrona chemiczna) i upraw ekologicznych,

w których nie wykorzystuje się określonych środków chemicznych a pomiędzy siewem a sprzętem nie wykonuje się żadnych prac agrotechnicznych. W tym zakresie Sąd podziela zastrzeżenia do opinii L. S. formułowane przez biegłego A. M. (2) – biegły ten w sposób jasny, logiczny i spójny w toku rozpraw w dniu 14 stycznia 2014 r. wskazał okoliczności, które podważają trafność szacowania dokonanego przez biegłego L. S..

Mając na uwadze nieusuwalne braki w materiale dowodowym - zeznania osób uczestniczących w poszczególnych oględzinach zawierają niepełne i wzajemnie sprzeczne dane – w ocenie Sądu do ustalenia odszkodowania winien znaleźć w niniejszym postępowaniu zastosowanie art. 322 kpc. Stanowi on, iż jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. W judykaturze wypowiedziano pogląd, że z uprawnienia zawartego w art. 322 sąd może skorzystać dopiero wówczas, gdy po wyczerpaniu wszystkich dostępnych dowodów okaże się, że ścisłe udowodnienie żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione (wyrok SN z dnia 26 stycznia 1976 r., I CR 954/75, LEX nr 7795). W niniejszym postępowaniu pomimo przeprowadzenia dowodów w postaci opinii biegłych i zeznań świadków brak jest możliwości ścisłego ustalenia zakresu szkody wyrządzonej przez zwierzynę łowną a tym samym możliwości ustalenia odszkodowania. Jak wskazano wyżej właściciel uprawy nie zadbał o założenie pola kontrolnego a oględziny dokonane przez biegłego sądowego miały miejsce kilka tygodni po zakończeniu okresu wegetacyjnego gryki. We wcześniejszych szacowaniach przeprowadzanych z inicjatywy stron, nie były skutecznie zawiadamiane strony przeciwne co w sposób jednoznaczny ogranicza wiarygodność czynionych w ich trakcie ustaleń.

Sąd ustalając wysokość szkody w niniejszym postępowaniu postanowił oprzeć się na danych weryfikowalnych, którymi w ocenie Sądu są dane zgromadzone przez biegłego L. S. na przedmiotowej uprawie dnia 26 października 2011 r. W toku oględzin uprawy biegły ustalił, iż średnia liczba roślin gryki ujawnionych na 0,25 m² wynosiła 40,9 natomiast najwyższy plon orzeszków gryki na jeden stojący pęd gryki wyniósł 0,5394 g/pęd. W ocenie Sądu dane te winny stanowić punkt wyjścia do dalszych wyliczeń. Obsada wyjściowa uprawy nie mogła być mniejsza od ustalonej w toku oględzin przez biegłego. Z kolei plon gryki z dużym prawdopodobieństwem nie mógł być niższy niż wynikający z wagi orzeszków na pędzie stojącym ustaloną w dniu oględzin – a więc kilka tygodni po zakończeniu okresu wegetacyjnego gryki.

Obsada 40,9 roślin gryki na 0,25 m² daje wartość obsady 164 roślin na 1m² i 1.640.000 roślin na 1 ha. Powierzchnia uprawy wynosiła 9,16 ha stąd liczba roślin na całej uprawie wyniosła 15022400 roślin. Wobec tego, iż najwyższa waga orzeszków ustalonych przez biegłego wynosiła 0,5394 g/pęd to waga orzeszków z całej uprawy wyniosłaby 8111096 gr tj. 8.11 tony. Jak wynika z oświadczeń złożonych przez właściciela uprawy z przedmiotowej uprawy zebrał on łącznie 800 kg gryki. Utracony plon gryki wynosi zatem 7.31 tony.

Ustalając wartość rynkową utraconego plonu w ocenie Sądu należy odnosić się przede wszystkim do cen umownych. Sąd w tym zakresie podziela stanowisko biegłego M. w zakresie ustalonych przez niego cen rynkowych gryki w 2011 r. Biegły stwierdził, iż ceny te kształtowały się w granicach 800 do 2000 zł za tonę, przy czym ceny za grykę certyfikowaną były o około 20% wyższe od przeciętnych. Sąd podziela przy tym stanowisko prezentowane przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11 września 2013 r. w sprawie III CZP 41/13, z którego wynika, iż przy interpretacji pojęcia "cena rynkowa" artykułu rolnego dla potrzeb ustalenia odszkodowania za szkodę łowiecką, brak jest podstaw do utożsamiania jej z cenami, uzgadnianymi w indywidualnie zawieranych przez poszkodowanego rolnika w umowach, dotyczących upraw rolnych, w których następnie doszło do szkody łowieckiej. Wobec powyższego, Sąd nie uwzględnił żądania strony powodowej o ustalenie ceny utraconego plonu w oparciu o ofertę firmy (...) z siedzibą w B. skierowaną do właściciela uprawy

Mając na uwadze ekologiczny charakter uprawy sąd przyjął uśrednioną cenę rynkową wskazaną przez biegłego A. M. (2) w kwocie 1500 zł za tonę. Wartość utraconego plonu gryki wyniosła zatem 10.965 zł. Bezspornym w niniejszym postępowaniu jest to, iż pozwany wypłacił powodowi z tytułu szkody kwotę 983,40 zł. Utracony korzyść wyniosła zatem 9981,60 zł.

W ocenie Sądu wskazana kwota winna jednak zostać obniżona z uwagi na okoliczności związane z niedochowaniem należytej staranności w prowadzeniu uprawy przez właściciela. Jak zgodnie wskazali biegli okres wegetacyjny gryki wynosi do 90 dni. Przedmiotowa uprawa została wysiana przed 24 maja 2014 r. a jej sprzęt winien zatem nastąpić około końca sierpnia 2014 r. Właściciel uprawy zgłosił uprawę do szacowania w dniu 21 września 2014 r – a więc znaczny czas po tym jak winno nastąpić koszenie gryki. W wyniku powyższego zasadnie należy przyjąć, iż część plonu została utracona na skutek zakończenia procesu wegetacyjnego. Nadto nie sposób przyjąć bez zastrzeżeń stanowiska strony powodowej, iż cała szkoda w uprawie miała związek wyłącznie z zerowaniem i przemieszczaniem się zwierzyny łownej. Nie można wykluczyć chociażby działania czynników atmosferycznych, które mogły w sposób istotny powodować osypywanie się dojrzałych orzeszków czy też wpływu chwastów lub szkodników.

Wobec powyższego w ocenie Sądu wysokość szkody, za którą odpowiedzialność cywilnoprawna ponosi pozwany, winna być zredukowana o połowę - do kwoty 4990,80 zł.

W ocenie Sądu brak jest przy tym podstaw do przyznania powodowi odszkodowania za utraconą słomę. Biegły A. M. (2) w sposób jasny i spójny wykazał, iż koszenie gryki dokonuje się na wysokości 45 cm od ziemi co powoduje, iż słoma uzyskana w wyniku koszenia nie może być wykorzystana w sposób efektywny gospodarczo. Powód nie wykazał, przy tym, by słomę uzyskaną z przedmiotowej uprawy wykorzystał w jakikolwiek sposób gospodarczo.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł ja w pkt 1 wyroku

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc uznając, iż zachodzą podstawy do obciążenia nimi w całości strony powodowej. Strona powodowa w toku postępowania dochodziła kwoty 40.961,33 zł. Pozwany przegrał postępowanie w zakresie 4.990,80 zł a więc wygrał je blisko w 9/10. W ocenie Sądu pozwany uległ zatem jedynie co do nieznaczej części żądania i wobec powyższego to na stronę powodową winien być nałożony obowiązek zwrotu wszystkich kosztów postępowania.